

DINIY BARQAROR BIRIKMALARNING PRAGMATIK XUSUSIYATLARI

Xudoynazarova O'g'lonoy Allamurodovna

Termiz davlat universiteti 2-bosqich (DSc) doktoranti

ПРАГМАТИЧЕСКИЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ СТАБИЛЬНЫХ РЕЛИГИОЗНЫХ ОБЪЕДИНЕНИЙ

Худойназарова Углоной Алламуродовна

Докторант 2 курса (DSc) Термезского государственного
университета

PRAGMATIC CHARACTERISTICS OF STABLE RELIGIOUS ASSOCIATIONS

Khudoynazarova Uglonoy Allamurodovna

2nd course (DSc) doctoral student of Termiz State University

Tel: +998904196085

E-mail: uglonoy@yahoo.com

Orcid: 0009-0003-6624-9511

Annotatsiya: Ushbu maqolada diniy barqaror birikmalarning pragmatik xususiyatlari, turli vaziyatlarda turlicha mazmun kasb etishi hamda ularning o'z va ko'chma ma'nosi borasidagi ma'lumotlar keltirilgan va ular dialogik nutq shakllari yordamida dalillangan.

Kalit so'zlar: diniy barqaror birikmalar, pragmatika, dialogik nutq, o'z ma'no, ko'chma ma'no.

Аннотация: В данной статье представлены прагматические особенности устойчивых религиозных словосочетаний, приобретение ими разных значений в разных ситуациях, а также собственного и переносного значения, и они доказываются средствами диалогических речевых форм.

Ключевые слова: религиозные устойчивые сочетания, прагматика, диалогическая речь, самозначение, переносное значение.

Annotation: In this article, the pragmatic features of stable religious compounds, their acquisition of different meanings in different situations, as well as their own and figurative meaning, are presented, and they are proved by means of dialogic speech forms.

Key words: religious stable combinations, pragmatics, dialogic speech, self-meaning, figurative meaning.

KIRISH(BBЕДЕНИЕ/INTRODUCTION).

Assalomu alaykum va rahmatullohi va barakotuh - o'zbek tilidagi ushbu diniy barqaror birlik musulmonlarning bir-biri bilan salomlashish jarayonida yoki Alloh Taoloning ularga bergan ne'matlariga shukronalik keltirishi jarayonida qo'llaniladi. Ingliz tilidagi God bless you - Alloh o'z panohida asrasin birligi bir kishining aksa urgan holatida hayrihohlik ko'rsatish maqsadida qo'llaniluvchi birlik bugungi kunda qisman bo'lsa-da, diniy mazmunini yo'qotgan bo'lsa-da uning o'ziga xos kelib chiqish yo'li din bilan qanchalik bog'liq ekanligini ko'rsatadi. XVII asrda Pop Gregoriy VII davrida aksa urish kasallik alomati hisoblangan va aksa urgan insonga nisbatan "Alloh

sizni asrasin, kasallikdan tezroq forig' bo'ling" degan mazmunda ushbu birlik qo'llanilgan [1;411]. Buyuk olim Aristotel aksa urishni ilohiy belgi deb hisoblaydi. Islom dini e'tiqodiga ko'ra ham aksa urish xayrli amallardan hisoblanadi. Abu Hurayra roziyallohu anhudan rivoyat qilinadi: Nabiy sallollohu alayhi vassalam: "Albatta, Alloh aksani yaxshi ko'radi. Bas, kim aksa urgandan so'ng "Alhamdulillah" desa, buni eshitgan har bir musulmon unga "yarkamulloh" deyish haq bo'ladi. Esnash esa shaytondandir.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METOD (ЛИТЕРАТУРА И МЕТОД / MATERIALS AND METHODS). Subhanalloh birligi namozda

jamoat tomonidan imomga muhim ma'lumotni yetkazishda qo'llaniladi.

-Ey, mo'minlar, namozda siz tarafdan muhim bir ish sodir bo'ldi-chapak chaldingizlar. Bilinglarki, chapak chalish ayollarga xosdir. Agar namozda biron narsani bildirishga ehtiyoj sezsalaring, "Subhanalloh" denglar. Shunda imom qaraydi, holatdan boxabar bo'ladi [2;479].

Ingliz tilida so'zlashuvchi falastinliklar bugungi kunda ushbu iborani "God bless your hands", "God bless your hearts" shaklida ham qo'llashadi. "God bless your hands" ning "Bless your hands", "Peace upon your hands" shakllari ham mavjud bo'lib ular asosan biror kishi o'z qo'li bilan tayyorlagan mahsulotini ikkinchi kishiga taqdim etganda foydalaniladi [4].

Where were you Adam?-Adam qayerda eding? birligi Bibliyadagi Xudo va Odam Ato o'rtasidagi suhbat jarayonidan olingan bo'lib, kundalik diskursda muhim uchrashuvga yoki tadbirga biror muammo bilan kech qolgan insonga nisbatan qo'llaniladi. Old Testament (Genesis 3:9), said: "...then they heard the voice of God walking in the garden in the cool of the day; and the husband and his wife hid themselves from the presence of the Lord God among the trees, then the Lord God called the man and said: Where have you been? Where were you Adam? [5]

Having own belief we can achieve what we want. E'tiqodimiz bo'lsa barchasiga erishamiz birligi maqsadga erishishda inson aqlan va qalban e'tiqodli bo'lishi nazarda tutiladi. Jesus said to them: "Because of your misfaith: because truly I would say you, If you have faith as a mustard small seeds, you will say to the mountain: Move from here to there, and it will move; and so nothing will be impossible for you.

Be all things to all men. Ushbu birlik hammani mamnun qilish va hammaga foydasi tegish ma'nosini anglatadi. Forbidden fruit - ta'qiqlangan meva birligi Bibliyadagi Odam Ato va Momo Havo borasidagi voqeaga asoslangan bo'lib, bugungi kunda so'zlashuv diskursida inson tomonidan istalsa-da omadsizlik keltiruvchi buyumga nisbatan qo'llaniladi [3;161].

Alhamdulillah birligi Allohga hamd aytishda hamda ahvollaringiz yaxshimi degan savolga javob sifatida ham foydalaniladi.

Mashallah "Alloh xohlabdi" deya tarjima qilinuvchi ushbu birlik xayrli ish sodir bo'lganda,

biror kimni tabriklaganda, ayrim madaniy qarashlarga ko'ra insonlarni jin, yomon ko'zlar va hasaddan saqlashini so'raganda qo'llaniladi. Inshaaallah - kelajakda kutilayotgan hayrli amallarga ishora qiladi. Mashallah birligi ba'zida hamkasbini maqtash orqali uning talabini kuchsizlantiruvchi birlik vazifasini bajaradi.

-You, masha Allah, ok, if you can find a solution for this problem.

- Mashallah, sizning bu muammongiz yechimini topadi deb umid qilamiz.

La ilaha illallah - shahodat kalimasi ba'zi holatlarda ayolning turmush o'rtog'iga nisbatan qo'llayotgan tanqidi unga qattiq botmasligi uchun tanqidni yumshatuvchi birlik sifatida qo'llaniladi. Ayol ushbu tanqidni yanada yumshatish uchun mashallah birligidan foydalanadi.

Wife: You, la ilah illa Allah, always like to make problems.

Ayol: La ilaha illa Allah, siz hamisha muammo tug'dirishni yaxshi ko'rasiz.

Diniy barqaror birliklar dialogik nutqda kelishuv hamda rozilikni ifodalshda qo'llaniladi.

Old man: If you reach the traffic light , is there a restaurant to the right?

Young man: Allah, Allah

Keksa inson: Svetoforga yetgan joyda, o'ng tarafda restoran ko'rinayapdimi?

Yosh inson: Alloh, Alloh. (Ha, shunday) Ushbu diniy birlik kekxa insonning fikrini tasdig'i sifatida qo'llanilmoqda.

MUHOKAMA(ОБСУЖДЕНИЕ/DISCUSSION). Diniy barqaror birikmalar ba'zida ayrim holatlarga urg'u berish, hayajonni ko'rsatishda qo'llaniladi.

O'rta yoshli ayol singlisining chaqalog'ini ko'rganda: Subhan Allah al-azim, she looks like her mother-Subhanallohi al-azim, bu shirincha bunchalik oyisiga o'xshamasa-ya.

O'z kompaniyasidan norozi insonning do'stiga arz qilgan jarayonida: laa ilah illa Allah; this company is just trying to provoke us with these decision. La ilaha illallah, bu kompaniya bizni o'z qarorlari bilan g'azabga solmoqda.

Hayit bayramiga yangi libos kiygan qiziga maqtov yog'dirish jarayonida: Masha Allah tabarak Allah; what a beautiful dress you have, Shaden. – Mashallah, Shaden, Alloh muborak qilsin, namuncha ko'yलगing chiroyli.

Shariat buyurmagan libosdagi ayolga nisbatan qo'llaniluvchi izoh sifatida: "Astagfiru Allah al-azim, may Allah not test us to meet silly people like these"- Astag'firullahi azim, Alloh bizni bundan insonlarni uchratishdan o'zi saqlasin.

Ayol kishi o'z ukasini uzoq vaqtdan so'ng mehmon qilganida: Allahu Akbar on you, Muhammad; you didn't visit us for three years - Allohu Akbar, Muhammad, biznikiga kelmaganingga uch yil bo'libdi-ya.

Biror kishini biror holatga ko'ndirish maqsadida ham qo'llaniladi:

Insonlar boshqalarning harakati ustidan hukmronlik qilish, boshqalarni majburlash, yoki boshqalarni biror ishni qilmaslikka undash maqsadida mafkuraviy kuchga asoslangan Xudo va Alloh leksemali birliklardan foydalanishadi.

Ota, o'z og'liga boshqa mamlakatga mashina orqali sayohat qilayotganda ushbu birlikdan foydalanadi: Allah, Allah, do not speed up - Alloh, Alloh, bunchalik tez haydamagin, bolam.

Ayol kishining o'z turmush o'rtog'ini yangi uyga ko'chish uchun ko'ndirish maqsadida qo'llaniluvchi ibora hisoblanadi: Allah will guide you, inshaallah, so that we move to a new house. - Allohning o'zi hidoyat qiladi, inshaallah, yangi uyga ko'chib o'tamiz.

Diniy barqaror birliklarning keyingi vazifasi yomon ko'zlarning salbiy ta'sirini kamaytirishga xizmat qiluvchi birlik vazifasini bajarishidir. Ushbu jarayonda mashallah termini turli ko'rinishlarda namoyon bo'ladi.

O'rta yoshli o'qituvchi o'z talabasiga quyidagicha murojaat qiladi: Masha Allah alik; you solve the problem so fast. -Mashallah, siz testni juda tez bajardingiz.

Yosh ayol juvon qarindoshi Muhammad haqida boshqalarga iliq fikrlar aytadi. Masha Allah ala, Muhammad, he has five boys, and his wife is pregnant with twins.-Mashallah, Muhammadning besh farzandi bor, uning ayoli yana egizak farzand olib keladi.

O'rta yoshli ayol ER Riyad shahrida ko'rgan katta uyi haqida so'zlaganda: What a big house;

masha Allah tabarak Allah; it can hold up three families-Mashallah, alloh muborak qilsin. Qanday katta uy. Uch xonadon bemalol istiqomat qilsa bo'ladi.

Qo'shnining dalasidagi sigir haqida yosh ayolning izohi: Have you seen our neighbours` cow? Masha Allah alayha; its milk is so delicious. - Qo'shnining sigirini ko'rdingizmi? Mashallah alayha, suti rosa shirin ekan.

Juda qisqa uxlaydigan insonga ikkinchi kishi quyidagicha murojaat etadi: May Allah not hurt you; masha Allah alik. When do you sleep? -Alloh sizga ozor bermasin. Mashallahi alik. Siz qachon uxlaysiz?

Sahrodagi buloqdan taajjublangan keksa yoshli inson so'zlaganda: la ilah illa Allah; what a desert spring field. -La ilaha illallah, sahrodan buloq chiqibdiya.

XULOSA (ЗАКЛЮЧЕНИЕ / CONCLUSION). Xulosa o'rnida aytishimiz mumkinki, diniy barqaror birikmalarning pragmatik xususiyatlari turli yosh egalari o'rtasidagi muloqot jarayonida shakllanadi va ular asosan hayrat, taajjub, shubhalanish, dalda berish, yaxshi tilaklar bildirish, ayrim o'rinlarda esa hasad holatini namoyon etish jarayonida yuzaga keladi. Diniy barqaror birikmalarning pragmatik xususiyatlari asosan Muqaddas Qur'oni Karim iboralari asosida namoyon bo'ladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI (ИСПОЛЬЗОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES)

1. Ali Alsohaibani. Influence of religion on language use: A sociopragmatic study on the influence of religion on speech acts performance. Ph.D.Thesis. University of East Anglia. November 2017. – P.411.
2. Ahmad Lutfiy Qozonchi. Saodat asri qissalari. II kitob. Munir nashriyoti, 2022. – 479 b.
3. Jashari, A. Fjalor me Shprehje te Huazuarane Gjuhen Shqipe, Korçe, 2007. – p.161.
4. <https://christiansforsocialaction>.
5. Bible. Old Testament. Genesis 3:9

